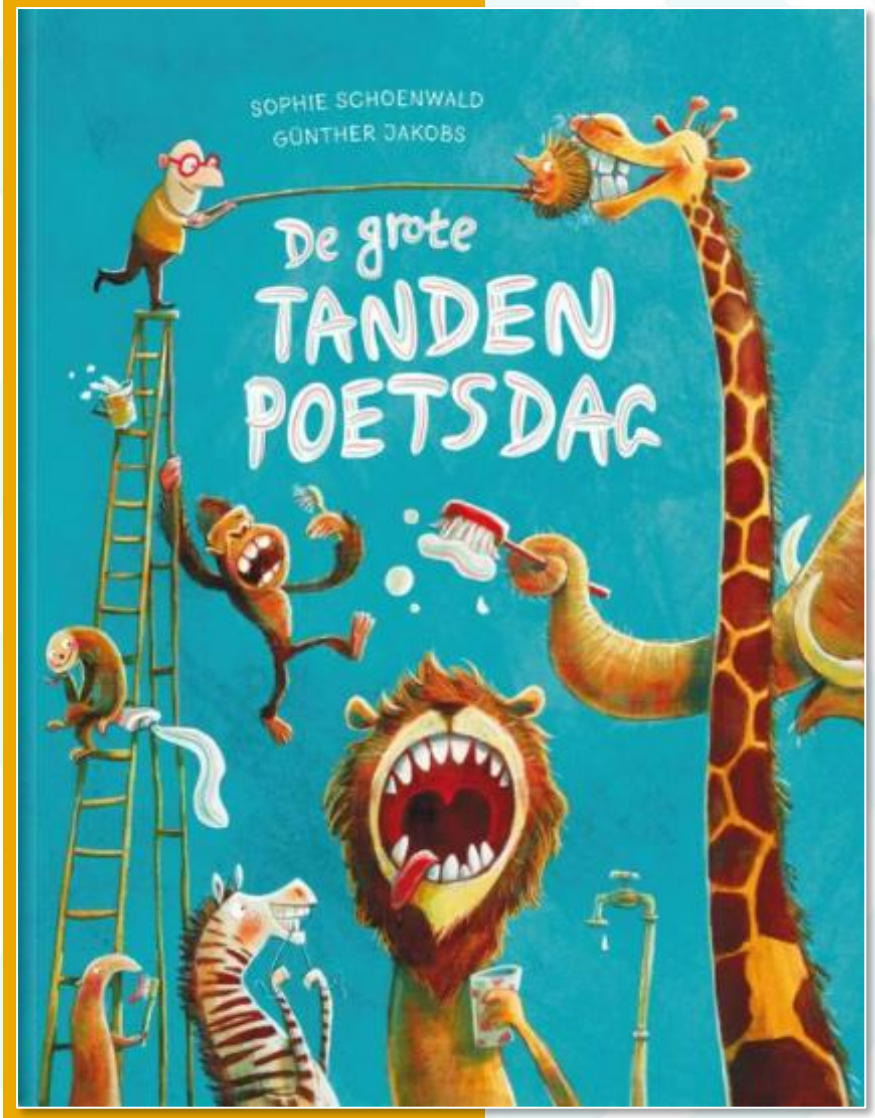

LESINSTRUCTIE

Kidsweek in de Klas heeft in samenwerking met uitgeverij De Fontein een filmpje en lespakket ontwikkeld bij het boek *De grote tandenpoetsdag*. Het boek is geschreven door Sophie Schoenwald, geïllustreerd door Günther Jakobs en vertaald door Enne Koens.

Aan de hand van het lespakket kunt u spelenderwijs werken aan begrijpend luisteren volgens de aanpak van close-reading, woordenschat, letterkennis en het fonologisch en fonemisch bewustzijn. Het is geschikt voor kinderen in groep 1 t/m 3. Veel leerplezier!

UITGEVERIJ De Fontein | kids week IN DE KLAS

Kern- en tussendoelen

Kerndoel 1

De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven.

Tussendoelen

- Er wordt gebruikgemaakt van verhalende en informatieve teksten.
- Luisterdoelen hebben betrekking op zich ontspannen/amuseren.
- De leerlingen zetten o.l.v. de leerkracht luisterstrategieën in.

Kerndoel 9

De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten.

Tussendoelen

- De leerlingen luisteren naar verhalende prentenboeken en maken kennis met verschillende genres – dierenverhalen.
- De leerlingen hebben plezier in voorgelezen worden en het praten over boeken.

Lesdoelen

- De leerlingen weten over wie het verhaal gaat, waar het verhaal zich afspeelt en wat er in het verhaal gebeurt (begrijpend luisteren – sessie 1).
- De leerlingen weten wat de belangrijke woorden uit het boek betekenen (begrijpend luisteren – sessie 2).
- De leerlingen weten welke karaktereigenschappen bij egel Egbert en bij directeur Diederik passen (begrijpend luisteren - sessie 3).
- De leerlingen herkennen de letter van de week (de T van Tandenpoetsen), kunnen voorwerpen verzamelen met deze letter en kunnen ze de letter namaken (letterkennis).
- De leerlingen hebben geoefend met auditieve oefeningen passend bij het boek.

Digibordles

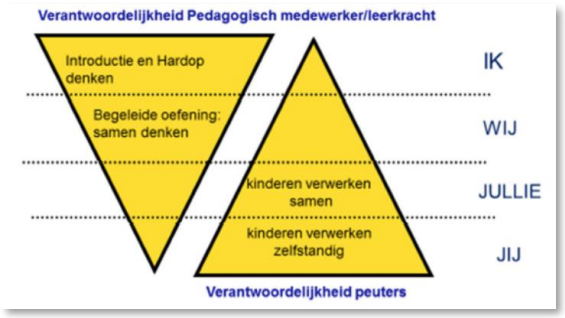
Open de digibordles door één keer in het midden op de les en vervolgens aan de rechterkant van uw scherm op *Geef les* te klikken. Het boek wordt in een filmpje voorgelezen.

Zet het filmpje tussendoor op pauze om te modelen.

Begrijpend lezen

Kidsweek in de Klas geeft instructie aan de hand van het GRRIM-model.

Begrijpend lezen – Sessie 1

Na deze les kunnen de leerlingen in het kort vertellen wie er in het verhaal voorkomen, waar het verhaal zich afspeelt en wat er in het verhaal gebeurt.

Introductie

Vraag de leerlingen of zij weleens in een dierentuin zijn geweest. Hoe zag het eruit? Wat kunnen ze erover vertellen?

Instructie Ik

Lees het verhaal interactief voor en verwoord hardop denkend wat er in uw hoofd gebeurt tijdens het lezen (modelen). Bijvoorbeeld:

Na *'Er klopt iets niet …'* (pag. 2)

- Het is inderdaad gek als het zo rustig is in de dierentuin. Ik ben weleens in een dierentuin geweest en toen was het hartstikke druk! Er waren bezoekers (de mensen die de dieren bekijken) en ik zag veel dieren.
- Ik weet al dat de directeur van de dierentuin de baas is van de dierentuin. Ik begrijp dus wel dat hij zich zorgen maakt. Hij wil namelijk dat het goed gaat met de dieren en dat er bezoekers naar de dierentuin komen.
- Wat zou er aan de hand zijn? Het kan niet regenen, want de zon schijnt vrolijk en er is geen wolkje aan de lucht. Ik hoorde wel dat het stonk in de dierentuin. Wat denken jullie dat er aan de hand is? (…)
- We willen weten wie er in het verhaal voorkomen, wat er precies gebeurt en waar het verhaal zich afspeelt. Ik teken drie vakken: WIE / WAT / WAAR. Ik heb al gehoord dat directeur Diederik in het verhaal voorkomt. Ik teken hem bij het vak WIE. Kijk maar mee hoe ik dat doe. Ik lees zo verder. Als je hoort dat er nog iemand in het verhaal voorkomt mag je gaan staan.

Instructie WIJ

Lees verder t/m 'veel te vermoeiend, zei ze.' Vraag de leerlingen wie er in het verhaal voorkomen en of ze al iets hebben gehoord over het wat en waar. Ze overleggen in tweetallen. Vul de antwoorden van de leerlingen eventueel aan, bijvoorbeeld:

Na *'Veel te vermoeiend, zei ze.'* (pag. 3)

- Heel goed: Egel Egbert komt ook in het verhaal voor. Ik teken hem bij WIE, naast directeur Diederik. Kijk maar mee (…)
- Als ik naar het plaatje kijk zie ik inderdaad een ijverige egel Egbert. Hij veegt, poetst en harkt! Ik begrijp dus wel dat directeur Diederik egel Egbert om hulp vraagt. Egel Egbert werkt hard!
- Nu weet ik waarom het zo stinkt in de dierentuin! Hebben jullie het ook gehoord? (De dieren zijn gestopt met tandenpoetsen). Ik teken bij WAT dieren die hun tanden niet meer poetsen. Daarna zet ik een pijltje naar 'het stinkt'. Doordat de dieren hun tanden niet meer poetsen, stinkt het in de dierentuin.
- Waarom zou egel Egbert roepen: 'Ik heb er niets mee te maken!' (Omdat hij misschien een beetje bang is voor de directeur, omdat de directeur een beetje streng is).
- Zou jij ook eerlijk antwoord geven als de directeur iets aan jou vraagt en jij weet hoe het komt dat de dierentuin zo stinkt?
- Wat zou er gebeuren als wij nooit meer onze tanden poetsen, denk je?
- Ik lees zo verder, letten jullie extra op wie er in het verhaal voorkomen, wat er precies gebeurt en waar het verhaal zich afspeelt? Als je iets hoort mag je gaan staan!

Instructie JULLIE

Bespreek vervolgens aan het eind van het verhaal de volgende vragen:

- Wie komen er allemaal voor in het verhaal? *Ik moet als eerst denken aan egel Egbert en de dierentuindirecteur Diederik. Maar er kwamen nog een heleboel andere dieren in het verhaal voor. Welke dieren hebben jullie gehoord? Overleg het maar met je schoudermaatje. (Giraf Gita, Leeuw Louie, Olifant Ole, Miereneter Mira, hangbuikzwijn, gorilla, zebra, stokstaartje, Indische tapir, krokodil, cobra, bever, Haai Willem).*
- Waar speelt het verhaal zich af? *(In de dierentuin).*
- Wat gebeurt er precies in het verhaal en in welke volgorde? Print de afbeeldingen laat de leerlingen de platen in de goede volgorde leggen *(Zie bijlage 1).*

Verwerkingsopdracht (optioneel)

- Teken het verhaal uit in een strip. Wat gebeurde er eerst? En wat daarna? En hoe liep het verhaal af?
- Speel het verhaal uit in de huishoek. Tip! Neem het boek mee om te controleren wat er allemaal in welke volgorde gebeurde.
- Maak een affiche voor de dierentuin, zodat er zoveel mogelijk bezoekers komen.
- Bouw in de bouwhoek een nieuw verblijf voor de dieren.
- Maak kaartjes die de bezoekers van de dierentuin kunnen kopen en maak geld voor de kassa.

Afsluiting en reflectie

Bespreek het verhaal na. Gebruik bijvoorbeeld de volgende vragen:

- Wie uit het verhaal zou jij wel een dagje willen zijn? Kun je uitleggen waarom?
- Welke tekening in het boek vind jij het állermooist? Hoe komt dat?
- Vond je dit een leuk, spannend of grappig verhaal? Welke stukje uit het boek vond je leuk? Welke grappig? En was er ook een stukje dat je spannend vond? Welke?
- Zou jij dit boek vaker willen lezen?
- Er was een probleem in de dierentuin: de dieren poetsten hun tanden niet meer! Wat vind jij van de oplossing die directeur Diederik hiervoor heeft bedacht?
- Zou jij voor heel even egel Egbert willen zijn? Waarom wel of niet?

Begrijpend lezen – Sessie 2

Na deze les kennen de leerlingen de belangrijke woorden uit de tekst. Kidsweek in de Klas adviseert om instructie te geven aan de hand van de Viertakt van Verhallen.

Viertakt Verhallen

- **Voorbewerken**
- **Semantiseren (uitbreiden, uitleggen, uitbeelden)**
- **Consolideren**
- **Controleren**

Lees het verhaal nogmaals voor en leg de nadruk op de woorden die bij dit thema aan de orde komen.

<u>Voorbewerken</u>

Vraag de leerlingen wat ze nog herinneren van het boek. Kunnen ze nog vertellen wie er in het verhaal voorkomen, wat er gebeurde en waar het verhaal zich afspeelde? Aan welke woorden denken ze als ze aan het boek denken?

<u>Semantiseren</u>

Leg uit wat het woord betekent, breidt het uit met woorden die in hetzelfde cluster passen en beeld het uit en gebruik hierbij beeldmateriaal. Bijvoorbeeld:

Woordparaplu: De dierentuin (een park waar je bijzondere dieren kunt zien die normaal ergens anders leven). Met daaronder: het verblijf (de plek waar de dieren leven, hun hok) en de directeur (de baas van de dierentuin).

Woordparaplu: Tandenpoetsen (Als je je tanden schoonmaakt) Met daaronder: de tandpasta (dat wat je op je tandenborstel doet om je tanden te poetsen), de tube (hierin zit de tandpasta) en het gebit (je tanden en kiezen in je mond noem je samen je gebit).

Woordparaplu: De olifant (grijs dier). Met daaronder: de slagtanden en de slurf.

Consolideren

Laat de leerlingen op een speelse manier oefenen met de woorden. Ze maken bijvoorbeeld een memory, stempelen de woorden bij een kleurplaat, maken een tekening van de dierentuin waarbij ze de woorden schrijven, fluisteren een woord in het oor van een klasgenoot, doe een raadspelletje (welk woord omschrijf ik?), waar of niet waar?, etc.

Controleren

Controleer of de leerlingen de aangeboden woorden hebben begrepen.

Begrijpend lezen – Sessie 3

Aan het eind van de les kunnen de leerlingen in het kort vertellen welke karaktereigenschappen de directeur en de dieren die in het boek voorkomen hebben. Ze zoeken hiervoor bewijs in de tekst.

Introductie

Bekijk samen met de leerlingen welk persoon en welke dieren ook alweer in het boek voorkwamen (sessie 1). Welke persoon of welk dier uit het boek zouden de leerlingen weleens een dag willen zijn? Waarom lijkt hen dat leuk?

Instructie IK

Lees het verhaal interactief voor en verwoord hardop denkend wat er in uw hoofd gebeurt tijdens het lezen (modelen). Bijvoorbeeld:

Na *'Veel te vermoeiend, zei ze.'* (pag. 3)
We willen weten welk karakter of welke karaktereigenschappen bij de persoon en dieren uit het boek passen en zoeken hiervoor bewijs in de tekst. Ik schrijf dit op in mijn woordveld. Kijk maar mee hoe ik dat doe (...)

Directeur Diederick:
- Bezorgd: Er is nergens een bezoeker te bekennen, dat betekent geen inkomsten voor de dierentuin.
- Streng: Hij roept: 'Egbert!' en hij zegt: 'Geef antwoord, Egbert.'

Egel Egbert:
- IJverig: Hij poetst, veegt en schrobt alle hoeken en gaten van zijn hok.
- Bang: Hij rolt zich van schrik op tot een kleine stekelige bal, hij gluurt naar de directeur – durft hem niet direct aan te kijken, hij fluistert.

Instructie WIJ

- Laten we verder luisteren. Als je iets te weten komt over de karaktereigenschappen van directeur Diederik of egel Egbert, of over één van de andere dieren uit het verhaal mag je gaan staan.
- Stop het verhaal een paar keer tussendoor. De leerlingen overleggen in tweetallen wat zij te weten zijn gekomen over de karaktereigenschappen van de persoon en dieren uit het verhaal. Vul de antwoorden van de leerlingen eventueel aan. Bijvoorbeeld:

Directeur Diederick (aanvullingen):
- Bezorgd: Er is nergens een bezoeker te bekennen, dat betekent geen inkomsten voor de dierentuin.
- Streng en besluitvaardig: Hij roept: 'Egbert!' en hij zegt: 'Geef antwoord, Egbert.'. *Hij luistert niet naar egel Egbert, maar zegt: 'Oh*

zeker wel. En daarmee basta.', De volgende ochtend hangen er al affiches in de dierentuin. Dat heeft de directeur geregeld. Hij commandeert: 'Hop, hop, Egbert. Klim op de stok.' Hij zegt: 'Niet zo snel, mijn lieve Egbert. Ben je niet iets vergeten?'

- *Geërgerd: Hij schudt geërgerd zijn hoofd en loopt wel honderd boze rondjes voor het hok van de egel.*
- *Creatief/vindingrijk: Hij heeft een idee. Bedenkt om een foto te maken voor het affiche.*
- *Bang: Hij wil niet mee het hok in van de leeuw en zegt: 'Veel te gevaarlijk.'*
- *Trots: hij applaudisseert.*

Egel Egbert:

- IJverig: Hij poetst, veegt en schrobt alle hoeken en gaten van zijn hok.
- Bang: Hij rolt zich van schrik op tot een kleine stekelige bal, hij gluurt naar de directeur – durft hem niet direct aan te kijken, hij fluistert, *hij vraagt: 'Waarbij dan?' met trillende snorharen, hij rolt zich weer zo klein mogelijk op en piept 'Dat kunt u niet menen. Het zweet loopt omlaag langs zijn stekeltjes', Hij vraagt met een bibberstemmetje: 'Gaat u niet mee het verblijf in?* Hij vraagt zwakjes: 'Wat dan?'
- *Dapper/heldhaftig: Even durft hij zelfs zijn ogen open te doen (bij de leeuw). Hij denkt: 'Dit kan niet moeilijk zijn' en hij borstelt erop los (bij Miereneter Mira). Hij poetst de hele dag tanden, ook van gevaarlijke dieren, zoals de gorilla, de zebra, de Indische tapir, de krokodil en de cobra. Hij zet een wasknijper op zijn neus en springt het water in waar witte haai Willem zwemt.*
- *Vermoeid/moe: Hij kijkt naar de reusachtige slagtanden van olifant Ole en zucht. Hij gaapt en zegt moe: 'Lukt nog net.' Hij sjokt aan het eind van de dag terug naar zijn hok.*
- *Vrolijk: Hij schatert het uit.*
- *Creatief/vindingrijk: Hij poetst de tong van Miereneter Mira, omdat ze geen tanden heeft.*
- *Beleefd: Hij zegt: 'Slaap lekker, meneer de directeur.'*

Giraf Gita:

Tevreden: Ze glijdt tevreden met haar tong over haar gladde tanden, ze lacht Egbert stralend toe en ze zegt: 'Tandenpoetsen is misschien toch wel een goed idee.'

Leeuw Louie:

Blij: Hij zegt: 'Zo'n heerlijk geurend en glanzend gebit, dat staat me goed! Tandenpoetsen is fantastisch!'

Olifant Ole:

- Vrolijk: Hij zegt: 'Ik hoorde met mijn grote oren dat jij een tandenpoetswonder bent!', Hij trompettert.
- Sterk: Hij slingert zijn slurf om de egel, werpt hem de lucht in en vangt hem weer op met zijn slagtanden.

Miereneter Mira

- Verdrietig: Het tandenpoetsen doet pijn. En haar kleine oogjes vullen zich met tranen.
- Vrolijk: Ze zegt trots dat ze een hele lange tong heeft en steekt hem uit.

Witte haai Willem:

Dankbaar: Hij geeft egel Egbert een heel bijzonder cadeau: een lintje van algen.

Letter van de Week

Bij dit verhaal zetten we de letter T van Tandenpoetsen centraal.

AANBIEDEN LETTER
Laat de letter van de week (op een papier of op het bord) zien en laat zien hoe de hoofdletter eruitziet.

VOORWERPEN ZOEKEN
Laat de leerlingen in de klas voorwerpen zoeken waarin de letter voorkomt of laat ze voorwerpen zoeken waarop ze de letter zien staan. Waar mogelijk nemen de kinderen de voorwerpen mee naar hun stoel in de kring.

RONDJE LETTER
De kinderen laten om de beurt zien wat ze hebben gevonden en/of wijzen het aan.

DE LETTERTAFEL
De voorwerpen worden op de lettertafel neergelegd. U schrijft het woord erbij en geeft de letter van de week een andere kleur/onderstreept de letter. Uiteraard kunnen de kinderen ook voorwerpen van huis meenemen waarin ze de letter horen/zien.

GA STAAN ALS
Benoem steeds een woord. De kinderen gaan staan als ze een woord horen met de letter van de week. Extra moeilijk: hoor je de letter van de week in het woord vooraan, in het midden, of achteraan?

KIJK MIJN LETTER
Laat de kinderen de letter namaken. Bijvoorbeeld met:

- strijkkralen
- gescheurd gekleurd papier
- op het krijtbord
- verf
- klei
- een kralensnoer
- een treinbaan
- duplo/lego/K'NEX

Auditieve oefeningen

AUDITIEVE SYNTHESE (HENK HAK & PIET PLAK)
AUDITIEVE ANALYSE (KO KLAPPER)

1. Laat de leerlingen letters en klankgroepen samenvoegen tot een woord (auditieve synthese).
2. Laat de leerlingen bedenken hoeveel klankgroepen het woord heeft. Kunnen ze de klankgroepen klappen, springen en/of lopen?
3. Benoem drie woorden achter elkaar. Wat is het eerste woord? En het middelste en laatste?
4. Laat de leerlingen vier woorden achter elkaar nazeggen.

dier	die-ren	die-ren-tuin
stinkt	ver-blijf	be-zoe-ker
streng	e-gel	di-rec-teur
plan	tan-den	tand-pas-ta
klant	Gi-ta	a-von-tuur
leeuw	tu-be	ge-vaar-lijk

AUDITIEF GEHEUGEN (PIPA PAGEGAAI)
Laat de leerlingen eenvoudige zinnen van 4-7 of 7-10 woorden nazeggen (auditief geheugen). En laat de leerlingen vertellen hoeveel woorden er in de zin zitten. U kunt ervoor kiezen om ieder woord op een strook te schrijven. Ook kunnen de kinderen voor ieder woord een blokje neerleggen.

4-7 woorden (groep 1)
Opeens blijft hij staan.
Het stinkt in de dierentuin.
Nergens is een bezoeker te bekennen.
Er klopt iets niet.
Kom, Egbert, we moeten iets doen.
Tandenpoetsen is een goed idee.
Egbert kijkt in de mond van Mira.

7-10 woorden (groep 2)
De directeur fluistert hem zijn plan in het oor.
Alle dieren hebben zich verstopt in hun verblijf.
Egel Egbert poetst, veegt en schrobt zijn hok.
Niemand verheugt zich erop om zijn tanden te laten poetsen.
Hoog in de lucht schommelt Egbert heen en weer.
Het zweet loopt omlaag langs zijn stekeltjes.
Tandenpoetsen is misschien toch wel een goed idee, zegt Gita.
Miereneter Mira is de volgende die aan de beurt is.
Egbert kijkt iets beter in haar mond en verstijft.

Reactiewoorden herkennen
Ga staan als je het woord … hoort.

- **dierentuin** – dier – egel – tong – dierentuin – dierentuin – snuit – dierentuin – mond.
- **tandenpoetsen** – tube – tandenpoetsen – dierentuin – gorilla – tandenpoetsen – egel
- **tandpasta** – tandpasta – tandpasta – egel – dierentuin – tandpasta – haai.
- **bezoeker** – bezoeker – directeur – bezoeker– dierentuin – heldhaftig – bezoeker.

Reactieletters herkennen

- **r** – b – aa – r – l – r – f – s – r – e – g – k – r.
- **a** – a – k – a – d – f – a – o – a.
- **e** – oe – e – s – k – t – e – l – e – p – oo – e .
- **t** – s – k – t – l – b – t – uu – t – n – t.

Het langste woord
Wat is het langste woord?

tandenpoetsen	tube
tand	tandpasta
haai	egel
directeur	dier
giraf	bezoekers

AUDITIEF TAALBEGRIP – TEGENSTELLINGEN
In het boek staat een aantal tegenstellingen.

- bezorgd – opgelucht/zorgeloos
- Verstoppen – tevoorschijn komen
- Druk – rustig
- Stoppen – beginnen
- Boos – kalm
- Fluisteren – roepen
- Leeg – vol
- Omhoog – omlaag
- Hoger – lager
- Tevreden – ontevreden

FUNCTIES GESCHREVEN TAAL
De leerlingen kunnen de belangrijke woorden uit de tekst naschrijven. Bijvoorbeeld door gebruik te maken van stempels, klei, of verf. Ook kunnen de leerlingen zelf een domino maken, waarbij plaatjes worden gekoppeld aan een woord.

Begrijpend luisteren met Kidsweek in de Klas

De lessen begrijpend luisteren van Kidsweek in de Klas zijn gratis toegankelijk voor scholen die een abonnement op *Kidsweek in de Klas – Begrijpend Lezen* hebben. De lesmaterialen zijn geschikt voor kinderen in groep 1 t/m 3.

Een lespakket bestaat uit:

- Een filmpje waarin een informatief boek of prentenboek wordt voorgelezen.
- Een lesinstructie met aandacht voor begrijpend luisteren (a.d.h.v. close-reading), woordenschat, letterkennis en auditieve oefeningen (fonemisch en fonologisch bewustzijn).

Maandelijks komt er een nieuwe les online. U vindt de lessen in onze digitale leeromgeving in LessonUp, in de map Begrijpend luisteren. Heeft u geen inlog voor LessonUp? Mail dan naar scholen@yandc.nl

Bijlage 1

